पञ्चभिरङ्गुलीनृ एवं पञ्च पञ्च अङ्ग्येकः पादः सम्पन्नः अष्टाभिः शिखं द्वादशभिर्द्वयं एवं च अङ्ग्यधिकत्रिशत्या पलाशदलैरवयवकल्पना भवति तां प्रतिकृतिं तस्मिन्नेव कृष्णाजिने पूर्ववदिति पितृमेधविधिना दहेदित्यर्थः एतादृशे विषये कालनियमः शुक्रारार्किघ्नित्यादिनोक्तः यतः "अथातः संप्रवक्ष्यामि यत् पुनर्दहनं नृणाम्" इत्यादिना पद्मसमुदायेन कालशुद्धिशङ्का "अतीतविषये कार्य्ये न्यूने श्राद्धे महालये। एतत् सर्वं विचिन्त्याशु कुर्याच्छ्राद्धमतन्द्रितः" इति कल्पमेन कालातीतविषयत्वेनाभिधानात्" ।

आशौचमध्ये क्रियते चेत्तदा भद्रा भरणी धनिष्ठा पञ्चकादिदोषरहितत्वमपेक्षितं, नैव बहुकालव्यापिशुक्रास्तादिदोषापेक्षा कार्येति गर्गवाक्ये यथास्मत्पदस्यार्थः सर्वथा त्वाशौचदिनेषु दुष्टेषु दोषतारतम्येन महादोषत्यागोऽल्पदोषाङ्गीकारो यथा लोकप्रसिद्धिः तादृशे दिने शवप्रतिकृतिदाहो विधेयः सर्वथा दोषरहिते दिने तूत्तम एव सः। अथ यदि मरणशवधानन्तराशौचदिनानां राक्षिकदैविकब्राह्मणाद्यलाभरूपप्रतिबन्धादतिक्रमणमभूत्तदाशौचमस्ति न वेति विचारः राक्षिकदैविकसम्भावनायां सत्यां सद्य एव शौचं स्यात्तत्राशौचं यदाह पराशरः "दुर्भिक्षे राष्ट्रसन्तापे आपदां च समुद्भवे। उपसर्गमृते चैव सद्यः शौचं विधीयते" इति। यमहृदयस्तु "दैवे भये समुत्पन्ने प्रधानांगे विनाशिते। सद्यः शौचं समाख्यातं कात्यायनादि सम्प्रतीति"। पैठीनसिरपि "विवाहदुर्गयज्ञेषु यात्रायां तीर्थकर्मणि। न तत्र सूतकं तद्वत् कर्म यज्ञादि कारयेत्" इति। कालान्तरान्यायाद्भवादियात्रायां तादृशे एव तीर्थकर्मणि तीर्थस्नानदानादिकर्मणि तादृशे विषये आशौचपरिहाभावादेव शवप्रतिकृतिदाहाभावः यदा तु ब्राह्मणाद्यलाभस्तदाशौचपरिग्रहः स्यादेव परन्त्वाशौचदिनावन्तरं वर्षमध्ये दिनशुद्धिमपेक्ष्यैव शवप्रतिकृतिदाहो विधेयः "आशौचस्य निवृत्तौ चेत् पुनः संस्क्रियते मृतः। संशोध्यैव दिनं ग्राह्यमिति" गर्गेणैवकारसहितदिनपदोक्तेः अयमर्थः अत्रापि भद्राभरणीपञ्चकादिदोषः कतिपयदिनव्यापी त्याज्य एव न तु शुक्रास्तादिबहुकालव्यापिदोषप्रतीक्षा। तदुक्तं ज्योतिर्निबन्धे पितृखण्डे "शुक्रास्तमने चैव दैवज्ञस्य तथैव च। प्रेतकार्यं प्रदुष्येत प्रथमं वत्सरं विनेति"। अथ यदि वर्षमध्ये राक्षिकदैविकाद्युपद्रवः सम्पन्नस्तदा वर्षोत्तरं निषिद्धदक्षिणायनशुक्रास्तादिमहादोषरहिते भद्राभरणीपञ्चकादिदोषरहिते च काले शवप्रतिकृतिदाहः कार्यः उक्तञ्च गार्ग्येण "ऊर्ध्वं संवत्सरादूर्ध्वं। प्रेतकार्याणि कुर्वीतत्रेदं तत्रोत्तरायणम्" इत्यादीनि मूलवाक्यानि प्रागभिहितानि। अतएव मूलपद्येऽप्यब्दात्परतो याम्येऽयने तथा दैवेज्य शुक्रास्तके शवप्रतिकृतिदाहो न कार्य इति व्याख्येयम। प्रथमे वर्षे तु नायं दोषः सर्वत्रापि नवागोदावर्योस्तीर्थयोः प्राप्तयोः सतोरयं शुक्रेज्यास्तदक्षिणायनादिमहादोषविचारः कोऽपि नास्ति तदुक्तं ज्योतिर्निबन्धे प्रेतमञ्जर्याम्। "प्रेतकार्याणि सर्वाणि प्रतस्नानजपादिकम्। वर्ज्यं शुक्रेज्ययोरस्ते गयां गोदावरीं विनेति" पी॰धा॰। अत्र दर्शे विधिनिषेधौ देशाचारभेदात् व्यवस्थाप्यौ पर्णशवपर्णपुत्तलिकादयोऽप्यत्रार्थे।

पर्णभेदिनी स्त्री पर्णानि भिनत्ति भिद्-णिनि ङीप्। १प्रियङ्गुवृक्षे राजनि॰। २पत्रभेदकमात्रे त्रि॰।

पर्णभोजन पुं॰स्त्री॰ पर्णं भुङ्क्ते भुज-ल्यु कृत। १ज्ञामवे त्रिका॰स्त्रियां जातित्वात् ङीप्। २पत्रभक्षणमात्रे त्रि॰ भावे ल्युट्। ३पत्रस्य भक्षणे न॰। [२५१

पर्णमणि पु॰ पर्णवर्णो मणिः शा॰त॰। हरिन्मणौ अम॰

पर्णमय त्रि॰ पर्णस्य विकारः "छन्दसि" पा॰ विकारे मयट्। पर्णस्य विकारे "परमयं बर्हिः" श्रुतिः स्त्रियां ङीप्। "यस्य पर्णमयी जुहूर्भवति न स पापं श्लोकं शृणोति" श्रुतिः।

पर्णमाचाल पु॰ पर्णं माचालयति मा+चल+णिच्-अच् वा सुम्। कारवेल्लवृक्षे (उच्चा) शब्दमाला।

पर्णमुच् त्रि॰ पर्णानि मुञ्चत्यत्र मुच-आधारे-क्विप् कृत। वृक्षाणां पत्रमोचनाधारे शिशिरकाले।

पर्णमृग पु॰ पर्णचरो मृगः पशुः। पशुभेदे "वनौका वृक्षमार्जारो वृक्षमर्कटिकादयः। एते पर्णमृगाः प्रोक्ताः सुश्रुताद्यैर्महर्षिभिः"। वनौका वानरः वृक्षमार्जारो वृक्षविडालः। वृक्षमर्कटिका (रूमी) इति लोके "स्मृताः पर्णमृगाः वृक्षाचरयोनिषु हिताः। श्वासार्शःकासशमनाः स्वेदमूत्रपुरीषकाः" भावप्र

पर्णरुह् पु॰ पर्णे रोहत्यत्र रुह-आधारे क्विप्। पर्णजननाधारे वसन्तकाले।

पर्णल त्रि॰पर्ण+अस्त्यर्थे विद्या॰लच्। पत्रयुक्ते [पत्रिणि।

पर्णलता स्त्री पर्णप्रधाना लता शा॰त॰। ताम्बूलीलतायाम